

Úžasné katedrály, rozesté
po celé severní Francii, jsou
názorným příkladem vývoje gotické
architektury. Na severovýchodě leží
dvě vinařské oblasti – Champagne
a Alsasko. Od Flander až k Marne
je pak krajina poseta památníky
obětím válek.

Severní Francie

Úvod a mapa **104–105**
Jídlo a pití **106–107**
Nord-Pas de Calais a Pikardie
108–116
Lille **109**
Bitevní pole **110–111**
Od Arras k pobřeží **112**
Amiens **113**
Gotické katedrály **114–115**
Královské lesy **116**
Champagne 117–122
Reims (Remeš) **118–119**
Krajina v Champagne **120–121**
Další místa v Champagne **122**
Alsasko a Lotrinsko 123–132
Strasbourg (Štrasburk) **124–125**
Projížďka alsaskou Vinnou cestou
126–127
Metz (Mety) **128**
Nancy **129**
Colmar **130–131**
Další místa v Alsasku a Lotrinsku **132**
Hotely a restaurace v severní Francii
350–353

Detail lilie z brány na Place
Stanislas v Nancy

Severní Francie

V PĚTI SEVERNÍCH OBLASTECH, MEZI NĚŽ PATŘÍ NORD-PAS-DE-CALAIS, Pikardie, Champagne-Ardény, Alsasko a Lotrinsko, najdete některá z nejlepších francouzských vín, nejranější a nejskvostnější gotické katedrály a jedny z nejvýše hodnocených uměleckých sbírek. Tyto regiony tvoří státní hranici s Německem, Švýcarskem, Lucemburskem a Belgií a přes Lamanšský průliv pak s Británií.

Směs jazyků, kultur a tradic svědčí o historické proměnlivosti francouzských hranic. Například Calais kdysi patřilo k Anglii, Alsasko a větší na Lotrinska byly čas od času součástí Německa a Flandry, které dnes patří k regionu Nord-Pas-de-Calais, byly součástí středověkého státu ležícího dnes z větší části na území Belgie. Zdá se skoro neuvěřitelné, že se o tyto hranice bojovalo naposledy ještě před asi půl stoletím ve válce, která do boje o severní Francii přivedla největší světové národy.

ZEMĚ VÍNA

Barevná skla v oknech remešské katedrály zobrazují pěstování vinné révy a výrobu vína, protože Reims (Remeš) je hlavním městem regionu Champagne, kde se víno vyrábí už od římského období. Předpokládá se, že to bylo právě tady, kde před přibližně 300 lety vzniklo proslulé šumivé víno. Champagne je nejseverněji položená francouzská vinařská oblast a právě chladnější podnebí má na úspěšnost zdejšího skvělého vína velký vliv.

Hlavní oblasti výroby vína jsou soustředěny na vinicích v okolí Reims (Remeše) a Epernay, kde se nacházejí nejvýznamnější *maisons de champagne*. Většina z nich vás pozve na prohlídku svých sklepů (labyrintu sklípků, kde víno postupně kvasí a kde se uchovává) a k ochutnávce šampaňského ještě před samotnou koupí (viz str. 119). Dalším příjemným zpestřením návštěvy v oblasti Champagne je okružní jízda malebnými vesnicemi po značené cestě Route Touristique du Champagne (viz str. 120) s návštěvou opatství, kostelů a hradů.

Již od římského období se víno vyrábělo také v Alsasku. Zde se můžete vydat po značené trase Route du Vin, dlouhé asi 200 kilometrů, podél vyhlídkové cesty vinoucí se po úpatích pohoří Vosges (Vogézy) a přes vinice poseté malebnými starobylými městečky a vesnicemi, kostely i hradů.

KOLÉBKKA GOTICKÉHO SLOHU

Gotická architektura se zrodila právě zde: jen v Pikardii je šest významných katedrál. Bývalé biskupské paláce a středověká opatství i kostely se shlukují okolo štrasburské katedrály i rané gotické katedrály Notre-Dame ve starobylém městě Laon. Pokladnice těchto starodávných katedrál uchovávají stovky let staré relikvie, zlaté a stříbrné nádoby, obrazy, plastiky a církevní dekorace. Nádherná katedrála v Reims (Remeši) byla korunovační katedrálou francouzských králů a v její pokladnici je uchováno množství církevních nádob a korunovační klenoty. ■

Průplav vinoucí se venkovskou oázou nedaleko Montreuil.

Jídlo a pití

ALSASKO A LOTRINSKO, KTERÁ JSOU DOMOVEM LOTRINSKÉHO SLANÉHO koláče (*quiche lorraine*), paštiky z husích jater, selat a volně pobíhajících hus, představují gastronomické velikány severní Francie. Alsaští kuchaři vnášejí francouzskou eleganci do takových německých produktů jako je kyselé zelí, knedlíky a dušené maso se zeleninou – vyzkoušejte tradiční *baeckenoffe*, dušenou zeleninu s hovězím a jehněčím masem. Lotrinsko nabízí vynikající zavařeniny a ovocné koláče, jako třeba borůvkový, mirabelkový a z červeného rybízu, a *jambon d'Ardenne*s, jednu z nejlepších sušených šunek na světě.

Podél severního pobřeží Francie a ve Flandrech, podél hranic s Belgií, můžete ochutnat vynikající zimní ragú: *hochepot* (dušené maso s kořenovou zeleninou), *waterzooi* (dušená ryba) a *carbennade de boeuf à la flamande* (hovězí dušené na pivo). V létě pátrejte po lehkých rybích chodech: poblíž Boulogne ochutnejte sledě (poohlédněte se po *craquelot* – jídlo připravené z grilovaného uzeného sledě). Lahodná zelenina pochází ze zeleninových farem mokřinatých oblastí Somme a Flander, včetně čekanky a syrových přísad do *flamiches* (pórkové, cibulové nebo dýňové koláčky připravené z těsta na pizzu). Champagne nabízí neuvěřitelně nápaditá zelná jídla a v Ardenách a v lesích vogézkého pohoří roste stejně tak překvapivé množství hub.

Amiens je proslulé svým kachním pirohem a paštikami v těstíčku, Arras a Troyes svým pokrmem *andouillettes* – kořeněnými vepřovými klobásami. Vepřové vůbec je specialitou v Troyes, Ste.-Ménéhould je proslulý svými vepřovými nožičkami pomalu vařenými po dobu 48 hodin. Na jídelníčku v Ardenách i ve

Venkovská piva

Severní Francie a Belgie sdílejí dlouho zavedenou tradici vaření piva. Ve Francii nicméně zůstalo už jen asi 40 neprůmyslových pivovarů. Francouzská skupina aktivistů bojující za tradiční pivo, Les Amis de la Bière, tvrdě usiluje o jejich podporu. Ačkoliv Štrasburk je významné pivovarské město, nejlepší pivo se vaří v okolí Lille v samém srdci Flander. V oblastech Nord a Pikardie můžete podniknout zajímavou „brasserie“ okružní jízdu po pivovarech, včetně návštěvy pivovarů St. Sylvestre poblíž Steenvoorde, Jeanne d'Arc v Ronchinu poblíž Lille, Lepers v Annoeullin a Castelain v Bénifontaine, oba poblíž Lens, Brasserie Duyck v Jenlain poblíž Valenciennes a Les Enfants de Guyant v Douai.

Alsasko má ještě několik samostatných pivovarů, zejména Fischer v Schiltigheimu, který vaří také pivo Adelscott ochucené sladovou whisky, a Meteor, který vaří nepasterizované světlé pivo plzeňského typu. ■

Vogézách můžete očekávat králíky, zajíce, kořoptve, srnčí či jelení, maso z divočáka i lanýže.

Návštěvníci projíždějící vinicemi v Champagne budou asi překvapeni, že se zde vyrábí i nešumivá vína. *Bouzy* je například nešumivé červené víno z hroznů Pinot Noir pěstovaných na svazích Montagne de Reims, *Rosé des Riceys* je nešumivé růžové víno z Les Riceys v jižní vinařské oblasti.

Skvělá pověst francouzských vín poněkud zastíňuje tradici zdejšího piva (viz rámeček str. 106) a jablečného moštu. Ačkoliv je jablečné víno typickým normandským a bretaňským nápojem, vyrábí se také v Champagne a v Cidrerie Georges Maeyaert v Milly-sur-Thérain u Beauvais. ■

Kugelhopf, bochánek z hutného těsta podobný briošce, je alsaskou specialitou.

Speciality

Předkrm: *Jambon sec*: sušená šunka

Hlavní chody: *Carbonnade de boeuf à la flamande*: hovězí dušené na pivo

Choucroute à l'alsacienne: dušené maso a uzenina s kyselým zelím

Flamiche à la picardie: pórkový koláč

Marcassin à l'ardennaise: pečené kančí maso s celerem

Potée champenoise: dušené vepřové maso, šunka, klobásy a zelenina na šampaňském

Poularde en gelée champenoise: kuře po studenu v aspiku z nešumivého šampaňského

Quiche lorraine: koláč plněný vejci, smetanou a slaninou

Dezerty: *Galette au sucre*: piškotový koláč s cukrovou polevou

Tarte aux myrtilles: borůvkový koláč

Starobylý mlyn v údolí Créquoise poblíž Montreuil

Nord-Pas de Calais a Pikardie

Zvlněná zalesněná oblast Nordu-Pas de Calais se částečně rozkládá na území, které historicky patřilo k Flandráům (jeho druhá část dnes patří Belgii). Flandry svými kanály, větrnými mlýny a městy s dlážděnými náměstími a sedlovými střechami připomínají trochu Nizozemí. Na sever od Lille, hlavního města tohoto regionu, jsou dvě vlámská středověká opevněná města, Bergues a Wormhout, obehnaná kanály. Opevnění jsou zde u měst velmi typická. Například v Cambrai se stále nachází starý strážní domek, tvrz a hlavní hradní věž. Dále na jih v Pikardii jsou nádherné katedrály a pozoruhodné gotické kostely, včetně kostela St. Riquier ze 16. století v opatství poblíž Abbeville.

Pikardie je z těchto dvou regionů větší a skládá se ze tří departementů. Východní mírumilovný Aisne je otevřenou plání křížovanou řekami a sem tam zpestřenou pastvinami, vesnicemi, kostely a zámky. Hlavním městem departementu je Laon – bývalé královské město s krásnou katedrálou. Západní departement, Oise, je hustě zalesněný a jeho nádherné lesy byly nejoblíbenějším místem honitby francouzských králů, je-

jichž letní palác se nacházel v Compiègne. Departement Oise se pyšní množstvím architektonických klenotů, mezi něž rozhodně patří Château de Chantilly a úzasně udržované město Senlis s katedrálou a starobylými hradbami. Departement Somme na severu bude už navždy spojován s bitvami 1. světové války. Jeho hlavní město Amiens zdobí jedna z nejnádhernějších gotických katedrál. ■

Eurotunel

Eurotunel, vybudovaný ve spolupráci britských a francouzských projektantů, byl otevřen v roce 1994, 192 let po té, co se o něm poprvé začalo uvažovat. Tento železniční systém se skládá ze dvou hlavních tunelů, každý v jednom směru, menšího služebního tunelu a četných spojovacích tunelů. Pravidelná linka Le Shuttle z Calais do Folkestonu převáží na speciálních vagoněch vozidla, osobní doprava Eurostar má vlakové soupravy dlouhé až půl kilometru. Na nádraží v Calais je výstavní centrum

věnované stavbě a chodu Eurotunelu.

Linka Le Shuttle jezdí rychlostí 140 km/hod., projetí tunelem trvá asi 35 minut a během špičky jezdí až čtyři soupravy za hodinu. Vlaky Eurostar, poháněné na každé straně lokomotivou o výkonu 16 000 koní, dosahují rychlosti 300 km/hod. a během roku převezou více než 6 milionů pasažérů. Z Paříže do Londýna trvá cesta dvě a půl hodiny, zatímco výlet z Bruselu nebo z Lille trvá do Londýna hodinu a čtyřicet minut. ■

Lille

Lille

📍 I04 B4

Informace pro návštěvníky

📍 42, Palais Rihour, place Rihour

☎ 08 91 56 20 04

www.lilletourisme.com

O povolení k prohlídce Citadely požádejte v turistickém centru.

Hôtel de Ville a zvonice

📍 place Roger Salergro

☎ 03 20 49 50 49

🕒 Zvonice je zavřena na neurčitou dobu z důvodu rozsáhlé rekonstrukce

Palais des Beaux-Arts

📍 place de la République

☎ 03 20 06 78 00

🕒 Zavřeno v pondělí dopoledne a v úterý

€€

Musée d'Art Moderne

📍 1, allée du Musée, Villeneuve d'Ascq

☎ 03 20 19 68 68

🕒 Zavřeno z důvodu renovace

Musée d'Art et d'Industrie

📍 24, rue de l'Espérance, Roubaix

☎ 03 20 69 23 60

🕒 Zavřeno v pondělí

Zvonice městské radnice v Lille je fantastickou stavbou novovlámského stylu ze 30. let 20. století.

LILLE JE HRANIČNÍM MĚSTEM, I KDYŽ FRANCOUZSKÝCH hranic s Belgií, partnerskou zemí EU, si sotva povšimnete. V průběhu své tisíc let staré historie patřilo Lille střídavě Flandrám, Burgundsku, Španělskému Nizozemí, Francii a Německu. Jednou z jeho nejzachovalejších budov je hvězdovitá Citadelle, významná pevnost navržena vojenským architektem Ludvíka XIV. Vaubanem v roce 1667 na obranu proti Španělskému Nizozemí poté, co se Lille stalo součástí Francie.

Z výšky 105 metrů ochozu zvoniče městské radnice – **Hôtel de Ville** ze 30. let 20. století získá představu o rozloze největšího průmyslového města v severní Francii. Jeho stále se rozšiřující předměstí již pohlcují okolní města téměř až po belgickou hranici, která je 12 kilometrů daleko. Malebné náměstí **Place Général de Gaulle** ve středu města, obklopené starobylými vlámskými domy se strmými sedlovými střechami, je pak příjemným překvapením. Jedna z nejatraktivnějších budov, **Vieille Bourse** (Stará burza), byla vybudována v letech 1652–1653 ve vlámskorenesančním stylu. Nedaleký **Palais des Beaux-Arts** vystavuje díla vlámských, francouzských, holandských, italských a španělských mistrů z 15. až 20. století a proslulou sbírkou prací od malíře Goyi.

Lille, nejdůležitější železniční a dálniční uzel v severní Francii, je rušným regionálním centrem se skvělými obchody, divadly, hudbou a kinem. Svůj vzhled oživilo renovacemi a rozsáhlým úklidem na počest svého vyhlášení Evropským městem kultury v roce 2004; byla znovuotevřena Opéra a mnoho budov poskytlo své prostory umění a kulturním představením.

Villeneuve-d'Ascq, předměstí na severovýchodě Lille, se pyšní pozoruhodným **Musée d'Art Moderne** (Muzeum moderního umění) s výsoce ceněnou kubistickou sbírkou, a v **Roubaix** bylo v plaveckém bazénu přestavěném ve stylu art deco otevřeno **Musée d'Art et d'Industrie**. ■

Bitevní pole

Arras

A 104 B4

Informace pro návštěvníky

Hôtel de Ville, place des Héros

T 03 21 51 26 95

Prohlídky Les Boves
zajišťuje oddělení in-
formací pro turisty

Legenda k mapce:

- × **Bojiště**
(s datem)
- † **Památník/**
hřbitov
- M** **Muzeum**

MAPA SEVERNÍ FRANCIE JE OD DUNKERQUE AŽ PO VERDUN a od Cambrai až na druhý břeh řeky Somme v podstatě mapou bitevních polí, dnes již skrytých pod městy a vesnicemi, lesy a poli. Poslední z bitev se odehrály jen o něco málo více než před půl stoletím – v roce 1940 stovky tisíců postupujících britských jednotek vyklidily pláže u Dunkerque. O šest století dříve, v roce 1346, porazili angličtí vojáci Edvarda III. armádu Filipa VI. v bitvě u Crécý-en-Ponthieu (Kresčak). Památníky, hřbitovy a muzea rozestě po celé této oblasti objasňují jednotlivé bitvy těchto ať už nedávných nebo dávno minulých válek.

Mnoho památníků, z nichž některé dosahují skutečně vysokých uměleckých kvalit – Britský památník u Thiepval v Somme od Edwina Lutyense, Kanadský pomník obětem války na Vimském hřebenu poblíž Vimy od Waitera Seymoura Allwarda – připomínají bojiště, na kterých v letech 1914–1918 padlo více než

milion mladých vojáků. První světová válka zpusťovala celý tento region, který je od Amiens po Alsasko a od Reims po Belgii posetý zákopy, hřbitovy a památníky francouzských, britských, australských, novozélandských, amerických, marockých, indických, nepálských a čínských vojáků.

Mnoho návštěvníků sem podniká cestu, aby viděli místo konkrétní bitvy nebo navštívili určitý hřbitov či památník věnovaný té které divizi. Také se můžete vydat po jedné ze značených vzpomínkových tras, které sledují linii fronty nebo bitvy v určitém tažení, a nebo navštívte

Detail památníku
zákopové války.

Dieppe

PARIS

jedno z mnoha velmi dojemných muzeí věnovaných těmto válkám.

Nabízíme vám přehled několika nejzajímavějších bojišť, která stojí za návštěvu:

ARRAS

Pod Grand'Place v Arras se nachází **Les Boves**, síť jeskyní vytvořená zřejmě před více než 1 000 lety. Tyto prostory byly pro místní obyvatelé útočištěm během častých konfliktů, procházejících tímto regionem. Během 1. světové války se v Les Boves ukryli britští vojáci a léčili si zde svá zranění. Pokud se chcete do jeskyní podívat, informujte se v turistickém středisku.

CAMBRAI

Poblíž Cambrai se v roce 1917 odehrála první totální tanková bitva.

LA COUPOLE

Během 2. světové války vybudovali němečtí nacisté v pevnosti

Forêt d'Éperlecques severozápadně od St.-Omer svou první továrnu a odpalovací rampu pro rakety V2 namířené na Londýn. Tento bunker, nyní muzeum nazývané **La Coupole**, ukazuje vše od továrny na tekutý kyslík až po odpalovací rampu. Prohlídky jsou doplněné audiovizuálními pořady.

STOLETÁ VÁLKA

Ve vyhlídkové věži na místě, kde se v roce 1346 odehrála bitva u Kresčaku (**Crécy**), je umístěna orientační tabule znázorňující bitevní plán. Malé muzeum ve vesnici **Azincourt** (zavřeno ve středu) se zaměřuje na bitvu u Agincourtu. Orientační tabule a modely lučištníků a jízdy na samotném bitevním poli umožňují návštěvníkům sledovat průběh této bitvy z roku 1415, ve které angličtí vojáci vedení Jindřichem V. zdolali mnohem početnější francouzské vojsko.

ŘEKA SOMME

Vzpomínková trasa sleduje frontové linie dvou velkých bitev 1. světové války o řeku Somme (informace v turistické středisku Somme). Mezi značenými místy jsou i dva železobetonové kryty u Pozières, dobyté australskými jednotkami, britský památník u Thiepval, francouzský hřbitov u Rancourt a památník americkým vojákům u Bellicourt. Trasa zahrnuje zákopy, úkryty a železniční zásobovací trasu. Vedle středověké pevnosti v Péronne je historické muzeum **Historial de la Grande Guerre**.

VERDUN

V citadele ze 17. století se dnes nachází muzeum připomínající německý útok z roku 1916, který toto kasárenské město zcela zdevastoval. V létě probíhají prohlídky bitevních polí (informujte se v turistickém středisku). ■

Vimy

☎ 104 B4

Kanadský památník obětem války, hřeben Vimy

☎ 03 21 50 68 68
(muzeum)

🕒 Otevřeno denně. Prohlídky s průvodcem: květen–listopad

St. Omer

☎ 104 B5

La Coupole

☎ Forêt d'Éperlecques
☎ 03 21 12 27 27
🕒 Zavřeno dva týdny prosinec / leden
€€

Somme Regional Tourism

☎ 21, rue Ernest Cauvin, Amiens
☎ 03 22 71 22 71

Péronne

☎ 104 B4

Informace pro návštěvníky

☎ 1, rue Louis XI
☎ 03 22 84 42 38

Historial de la Grande Guerre

☎ place du Château
☎ 03 22 83 18 85
🕒 V zimě zavřeno v pondělí a od poloviny prosince do poloviny ledna

Verdun

☎ 105 D3

Informace pro návštěvníky

☎ place de la Nation
☎ 03 29 84 18 85
🕒 Otevřeno denně. Okružní cesta minibusem: květen–září, denně ve 14 hod. (nutno rezervovat předem)
€€€

Plastika na kanadském památníku obětem války na hřebenu Vimy

Od Arras až k pobřeží

Arras

A 104 B4

Informace pro návštěvníky

✉ Hôtel de Ville, place des Héros

☎ 03 21 51 26 95

Le Touquet

A 104 A4

Informace pro návštěvníky

✉ Palais de l'Europe

☎ 03 21 06 72 00

Kavárny na Place Général de Gaulle v Montreuil. Toto středověké přístavní město bylo kdysi jedním z nejbohatších přístavů v severní Evropě.

NA ZÁPAD OD ARRAS SE PIKARDSKÁ NÍŽINA POMALU svažuje směrem k pobřeží. Venkov je poset lesíky a protkán řekami: malebnou Authie, majestátní Somme a řekou Canche, nad níž se na kopci tyčí středověké město Montreuil. Město Le Touquet u ústí řeky Canche patří k nejelegantnějším z letovisek natěsnaných podél písčiny pláží severního pobřeží.

Arras je se svými podzemními úkryty (viz str. 111) a dojemným památníkem mnoha francouzských obránců, kteří zde padli během 2. světové války, důležitým místem na kterémoliv trase vedoucí po bojištích. Pozdně gotická městská radnice, **Hôtel de Ville**, se tyčí nad náměstím **Place des Héros**, jedním ze dvou nejvýznamnějších náměstí v Arrasu. Na toto rozlehlé náměstí se můžete podívat z 80metrové výšky zvonice městské radnice, ale lepší představu o jeho velikosti získáte přímo z něj. Ve středověku se zde konaly trhy s látkami a obilím. Během bojů v letech 1914–1918 byla během bombardování zničena městská radnice (Hôtel de Ville) a mnoho domů ze 16. století stojících kolem náměstí. Co se týče jejich slouhu, byly tyto domy postaveny podle přísných

směrnic stanovených přímo městskou radou, díky čemuž mohly být po válce přesně zrekonstruovány.

Na půli cesty mezi městy Arras a Lille je starobylé univerzitní město **Douai** (informace pro návštěvníky, place d'Armes, tel.: 03 27 88 26 79). Během reformace zde stoupenci anglické římskokatolické církve otevřeli školu k přípravě kněží, kteří se pak tajně pod hrozbou trestu smrti vraceli pracovat do Anglie. Zde byl také poprvé vydán římskokatolický překlad Starého zákona do angličtiny. Douai je malebné starobylé město s úzkými uličkami, obklopenými domy z 18. století, a proslulou zvonkohrou se 62 zvony v extravagantní zvonici nad městskou radnicí.

Výlet do elegantního letoviska **Le Touquet** může být příjemnou dopolední vyjíždkou z Arrasu. Jděte po N39 přes půvabné městečko **Hesdin** (zobliž bojiště bitvy u Agincourtu, viz str. 111) a pak odbočte na D340 podél řeky Canche do města **Montreuil**, ležícího na kopci za zachovalými hradbami.

Le Touquet (přezdívané jako Pařížská pláž) bylo velmi elegantním městem už v době, kdy sem přijel princ z Walesu (budoucí král Edward VIII.) se svými hosty. I dnes si toto město, se svými secesními domy i budovami ve stylu art deco zachovalo tvář té doby. Díky svému letišti, kasinu, dostihové dráze, golfovému hřišti, hotelům, skvělým restauracím a pařížským butikům stále zůstává nejvýznamnějším letoviskem na severním pobřeží. Pyšní se navíc úžasnými plážemi nabízejícími mnoho zábavy, jako například plážové plachtění, diskotéky a noční kluby i nedaleký dětský zábavní park Bagatelle. ■

Amiens

V ROCE 1918 BYLO MĚSTO AMIENS, LEŽÍCÍ NA ŘECE SOMME, velmi intenzivně bombardováno a v roce 1940 pak dělostřelectvo zničilo většinu jeho starobylého centra. Jeho ohromná katedrála však naštěstí všechna staletí válek i revolucí přečkala. Tento zástupce francouzského gotického stylu je hlavním důvodem k návštěvě města Amiens.

Cathédrale de Notre-Dame (place Notre-Dame, tel.: 03 22 91 79 28) je nejvyšší katedrálou ve Francii. Její chrámová loď, postavená v letech 1220 až 1236, byla se svou výškou 42 metrů v té době největší ve Francii. Stoupněte si na západní konec chrámové lodi a podívejte se dopředu směrem k oltáři. Vysoké pilíře a lomené oblouky váš pohled okamžitě povedou směrem k nebi, čímž naplňují jeden z ideálů gotické architektury.

Nádherný interiér tohoto rozlehlého kostela je osvětlen okny, která jakoby nahrazovala stropy lodí, chóru a kaplí apsidy. Rozetové okno na západním průčelí má stále ještě skla ze 16. století, nicméně většina původních skel byla rozbita během bombardování za 2. světové války. V 16. století místní řezbáři vyzdobili 110 dubových chórových lavic více než 400 výjevy ze Starého zákona, ze života Panny Marie i každodenního života.

Pěkně zrestaurované západní průčelí se svými asymetrickými věžemi je o něco méně vyvážené než interiér, ale jeho tři velké portály jsou skutečně mistrovskými kame-nosochařskými výtvy. Sochy Panny Marie zdobí pravý portál, postava vlevo uctívá svatého Firmina, který ve 4. století přinesl do Pikardie křesťanství. *Plačící anděl*, velmi populární motiv na náhrobcích, je od místního sochaře Nicolase Blasseta. Labyrint v chrámové lodi na podlaze procházeli poutníci po kolenou.

V ulicích kolem katedrály jsou pečlivě zrestaurované budovy, jako například středověká zvonice, **Musée de Picardie** (48, rue de la République, tel.: 03 22 97 14 00, zavřeno v pondělí), **Hôtel de Berny** ze 17. století (36, rue Victor Hugo, tel.: 03 22 97 14 00, zavřeno v pondělí), kde je nyní muzeum s chronologicky uspořádaným místním užitým uměním, a **Maison à la Tour**, dům spisovatele Julesse Verna (2, rue Charles Du-bois, tel.: 03 22 45 45 75).

Ačkoliv není možné popsat Amiens jako překrásné město, najdete zde příjemné restaurace, muzea i další zábavu. Podél čtvrti St.-Leu vedou četné vodní kanály, kolem kterých se můžete projít po cestách původně určených pro koně k vlečení nákladních lodí, po mostech, nebo se na tradičních pramících vydat mezi zelinářské zahrady, takzvané *hortillonages*. ■

Amiens

104 B4

Informace pro návštěvníky

6, bis rue Dusevel

03 22 71 60 50

Zavřeno v neděli

Biblická Svatba v Káni galilejské, řezba ze 16. století na chórových lavicích v katedrále v Amiens

Gotické katedrály

Štíhlé špičky věží gotických katedrál v severní Francii se jako význačné církevní dominy tyčí vysoko nad okolní krajinou i města. Severní Francie je kolébkou gotické architektury – tento sloh se datuje přibližně od roku 1140–1144, kdy byl postaven chór opatského kostela St.-Denis severně od Paříže (viz str. 101).

Stavba kostela, z iluminovaného (zdobného) rukopisu

Remešská katedrála, dokončená v 15. století.

Ačkoliv se gotické oblouky a opěrné pilíře v některých kostelech v okolí Paříže již objevovaly, kombinace lomené klenby (stropů), lomených oblouků a štíhlých, nosných stěn s řadou vysokých velkých oken řadí kostel St.-Denis jednoznačně mezi gotické stavby.

Katedrála Notre-Dame v Paříži se 33 metry vysokou chrámovou lodí, která se začala stavět v roce 1163, byla dalším velkolepým chrámem budo-

vaným v tomto novém slohu. Díky obrovskému rozmachu budování katedrál v okruhu asi 160 kilometrů od Paříže tento sloh dospěl postupně od jednoduchosti katedrály v Laon (viz níže) až k dramatickým vertikálními liniím vyspělého gotického slohu v Amiens (viz str. 113) a Chartres (viz str. 98–99) a k pozdnímu neboli vrcholnému gotickému slohu v Reims (viz str. 118–119), kde se objevuje složitý systém opěrných oblouků. Štrasburská katedrála (viz str. 124), která se začala stavět ve 13. století a byla dokončena v 15. století, odráží celý vývoj od románského slohu (viz str. 324–325) přes plaménkovou (flamboyantní) gotiku až ke zdobené pozdní formě vrcholné gotiky.

Výprava za katedrálami

Okružní trasa dlouhá asi 380 kilometrů vás zavede k šesti nejúžasnějším francouzským gotickým katedrálám. Začnete katedrálou v **Amiens**, jejíž interiéru je vynikajícím příkladem vyspělého francouzského gotického stylu. Pokračujte na východ po D934 až do **Noyon**. Zdejší půvabná katedrála, jejíž stavba začala kolem roku 1150, je přechodným stupněm mezi románským a gotickým slohem. Jděte dále po N32 a N44 přes departement Aisne až do **Laon**, kdysi královského města dynastie Karlovců. Zdejší katedrála Notre-Dame z 12. století, která se začala stavět v 60. letech 12. století a byla dokončena v roce 1230, je skvělým příkladem raného gotického slohu. Pyšní se nádhernými rozetovými okny a okouzujícími sochami exotických zvířat, jako je například chrlíč ve tvaru hrocha na jejím průčelí. Katedrálu pak obklopuje biskupský palác a dauphinův dvůr, středověká opatství a ulice plné půvabných starobylých městských domů. Z města Laon směrem na jihovýchod po N44 (nebo A26) je to jen kousek do města **Reims (Remeš)** s katedrálou postavenou ve vrcholném gotickém slohu. Pak se vydejte po

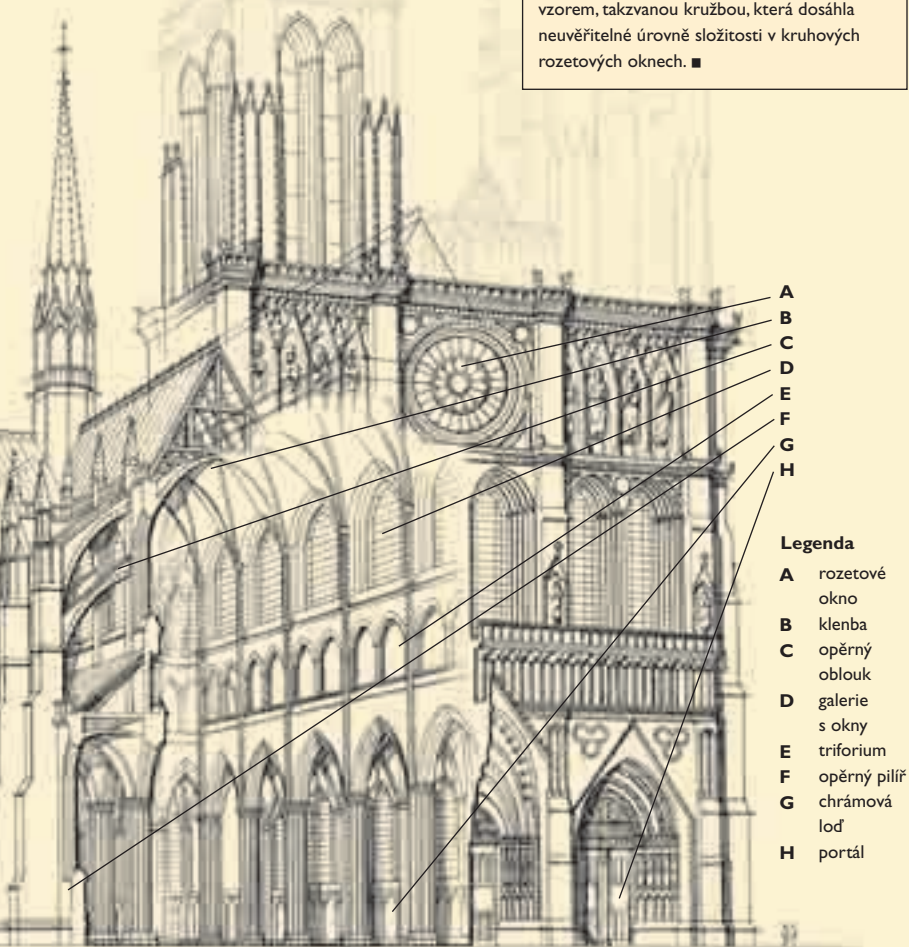

N31 západně do **Soissons**, kde můžete obdivovat katedrálu zrestaurovanou po dělostřelecké palbě v roce 1918. Tato katedrála, která se začala stavět ve 12. století a nebyla dokončena až do 14. století, je ukázkou vývoje gotického stylu.

Pokračujte na západ po N31 přes Compiègne do **Beauvais**. Zdejší katedrála byla odvážným pokusem postavit nejvyšší budovu vůbec. V roce 1284, 12 let po jejím dokončení, se chór zřítíl a musel být vyztužen dalšími opěrnými oblouky. Tento obrovský projekt bohužel přesahoval finanční možnosti města, a tak tato katedrála nebyla nikdy dostavěna. V dnešní době můžete vidět chór a příčnou loď postavené na malé románské chrámové lodi z 11. století, kterou tato katedrála měla původně nahradit. Z Beauvais se po A16 vrátíte do Amiens. ■

Konstrukce gotické katedrály

Klasická třístupňová konstrukce gotické katedrály, zobrazená dole, se skládá z chrámové lodi s arkádou v přízemí, triforia (pasáže s arkádou) nad ní a galerie s okny ještě výše. Vysoké stěny jsou kvůli stabilitě podepřeny. Aby se klenba katedrály mohla zvednout do dosud nevídané výšky, stavitelé zkonstruovali opěrné oblouky, které přenášejí tlak cihlové nebo kamenné klenby dolů na robustní vertikální opěrné pilíře. Lomené oblouky, tak typické pro gotickou architekturu, přenášejí tlak klenby směrem dolů, takže budovy mohou mít poměrně tenké stěny s velkými okny. Tato okna bývala rozdělena ozdobným kamenným vzorem, takzvanou kružbou, která dosáhla neuvěřitelné úrovně složitosti v kruhových rozetových oknech. ■

Legenda

- A** rozetové okno
- B** klenba
- C** opěrný oblouk
- D** galerie s okny
- E** triforium
- F** opěrný pilíř
- G** chrámová loď
- H** portál

Královské lesy

Chantilly

A 104 B3

Informace pro návštěvníky

☎ 60, avenue du Maréchal Joffre

☎ 03 44 67 37 37

Zámky v Chantilly

☎ silnice 1. třídy 924A

☎ 03 44 62 62 62

⌚ Zavřeno v úterý

€ €€

Senlis

A 104 B3

Informace pro návštěvníky

☎ parvis Notre-Dame

☎ 03 44 53 06 40

Compiègne

A 104 B3

Informace pro návštěvníky

☎ place Hôtel de Ville

☎ 03 44 40 01 00

⌚ Zavřeno v pondělí dopoledne a v říjnu–březnu

Nádherné prostředí zámku v Chantilly

LESY, JEŽ SE STÁLE JEŠTĚ NACHÁZEJÍ NA JIHU PIKARDIE, JSOU jen zbytkem původních lesů, které dříve pokrývaly většinu severní Francie. Z Paříže sem přijížděli králové a šlechta a stavěli si buď přímo v lesích, nebo v jejich blízkém okolí své lovecké záměčky, paláce a zámky.

CHANTILLY

Chantilly, kdysi proslulé svými krajkami, jsou dnes známé hlavně díky zámkům postaveným na ostrově uprostřed jezera a obklopeným zahradami, které navrhl zahradní architekt André Le Nôtre. Petit Château (Malý zámek) a sousedící Grand Château (Velký zámek) dnes dohromady tvoří **Musée Condé**, sbírku výtvarného a užitého umění a nesmírně cennou knihovnu, vše shromážděno vévodou d'Aumale v 19. století. Mezi zdejší klenoty patří *Très Riches Heures du Duc de Berry* (Přebohatě hodinky vévody z Berry), takzvaná kniha hodiniek z 15. století (není vždy vystavena), a obrazy od Raphaela a francouzských mistrů. Nádherné stáje z 18. století nyní slouží jako **Musée Vivant du Cheval** (Živé muzeum koní, tel.: 03 44 57 40 40).

SENLIS

Senlis, jedno z nejstarších měst ve Francii, bylo založeno ještě dříve, než si Římané podrobili Galii. Jeho římsko-galské hradby se proplétají celým městem; 16 z jejich 28 věží stále ještě stojí, ačkoliv dnes jsou již ukryty za domy.

Katedrála Notre-Dame, která se

začala stavět v roce 1155, je mnohem skromnější než mnoho podobných gotických staveb. Pyšní se jedinečnými sochami Panny Marie a věžemi ze 13. století. Od katedrály pak můžete prozkoumat staré město, zříceninu hradu a starodávné hradby. Neda-
leký Château de Raray z 18. století okouzli Jeana Cocteaua natolik, že sem umístil svůj film *La Belle et la Bête* (Kráska a zvíře, 1945).

COMPIÈGNE

Městu Compiègne, ležícímu na okraji lesa, dominuje palác vybudovaný v roce 1754 pro Ludvíka XV. Uvnitř jsou komnaty Napoleona I. a jeho ženy Marie Louisy a Lovecká galerie vyzdobená gobelíny.

Na mytíně v bývalém loveckém revíru Forêt de Laigue, 6 kilometrů na východ od Compiègne poblíž silnice N31, se v rekonstruovaném železničním vagónu, v němž bylo podepsáno příměří, které ukončilo 1. světovou válku, nachází **Musée de l'Armistice** (Muzeum příměří, tel.: 03 44 85 14 18, zavřeno v úterý). ■

Proslulé vinohrady regionu Champagne září podzimními barvami.

Champagne

Vinohrady v regionu Champagne pokrývají široká údolí řek a šplhají do pozvolných kopců až k zalesněným příkrým srázům, které se tyčí nad jednou z nejpůvabnějších oblastí severní Francie. Zdejší krajina je poseta důstojnými vesnicemi s románskými kostelíky a středověkými městy s trhy. Dvě hlavní města regionu Champagne, Reims (Remeš) na severu a Troyes na jihu, se pyšní nádhernými gotickými katedrálami a vynikajícími muzei. Obě leží jen něco málo přes hodinu cesty z Paříže.

Velikost a okázalost hrázděných středověkých kupeckých domů ve starobylých městech vypovídají o dřívější prosperitě tohoto regionu. V období středověku se Champagne nacházela přímo na křižovatce obchodních cest křižujících severní Evropu. Od 14. do 16. století se na šest týdnů trvajících velkých letních trzích v Troyes, Lagny, Bar-sur-Aube a Provins prodávaly látky z Itálie, Flandrů a německých států, kožešiny ze Skandinávie, kůže z Katalánska a vzácné dřeviny, koření a zlato ze Středomoří.

Historie zde také zanechala množství hradů a pevností, budovaných po celé oblasti na strategických obranných místech, vysoko na okrajích strmých svahů sloužících k odražení útoků vetřelců. Od pátého století, kdy byla armáda

Attily Huna poražena nedaleko Châlons-en-Champagne, až po nacistickou invazi v roce 1940 byla tato část Francie vstupní branou pro armády táhnoucí na Paříž.

Vinná réva se na zdejší vápenaté půdě pěstuje již 2 000 let. Říká se, že na konci 17. století vynalezl Pierre Pérignon, správce benediktinského opatství v Hautvillers poblíž Épernay, způsob, jak vyrobít šumivé víno. Historikové, zabývající se výrobou vína, tento mýtus poněkud poopravují s tím, že víno produkované v oblasti Champagne má přirozený sklon k šumivosti, nicméně uznávají roli, kterou ve vývoji šampaňského Pérignon sehrál. Vyráběl nešumivé bílé víno z modrých hroznů a mísil vína z různých vinic k dosažení bohatší a delikátnější chuti. ■

Reims (Remeš)

Reims

 105 C3

Informace pro návštěvníky

 2, rue Guillaume de Machault

 03 26 77 45 00

www.reims-tourisme.com

Cathédrale Notre-Dame

 place du Cardinal-Luçon

 03 26 47 55 34

 Mše v 9:30 a 11 hod.
v neděli, v 8 hod.
denně

V ROCE 498 BYL V PRVNÍ REMEŠSKÉ KATEDRÁLE POKŘTĚN Chlodvík, král dobyvačného franského kmene z horního toku Rýna. Následně zde byl korunován téměř každý francouzský král od Filipa II. v roce 1180 až po Karla X. v roce 1825.

Majestátní **Katedrála Notre-Dame**, která se začala stavět v roce 1211 poté, co požár zničil původní katedrálu, byla přímo navržena pro korunovace. Kvůli místu pro korunovační obřady byla chrámová loď i chór rozšířeny až na úroveň příčných lodí, takže interiér působí úžasně prostorným dojmem a chrámová loď se svými řadami podpěrných pilířů se zdá být neuvěřitelně vysoká. Rozhodně se nešetřilo ani na konstrukci,

ani na výzdobě, protože remešská katedrála měla jak svým pojetím, tak výzdobou předčit dokonce i úžasné katedrály v Chartres a Amiens. Její nádherná okna s jemnou kružbou, která jakoby úplně eliminovala horní část stěn chrámu, zaplavují tuto ohromnou stavbu světlem. Většina původních skel byla zničena během bombardování za 2. světové války; novodobé okno v kapli Panny Marie je od Marca Chagalla.

Palais du Tau

☒ place du Cardinal
Luçon
☎ 03 26 47 81 79
€€
🕒 Zavřeno v pondělí

Maison Mumm

☒ 34, rue du Champ de
Mars
☎ 03 26 49 59 69
🕒 V zimním období
zavřeno v sobotu
a v neděli dopoledne

**Remešská kated-
rála se tyčí nad
městem i sochou
Johanky z Arku.**

Ačkoliv byla katedrála v Remeši budována postupně v období od 13. až do 15. století, je postavena v jednotném slohu představujícím vyspělou francouzskou gotiku. Její odvážně štíhlé a lehké podpěrné oblouky jasně svědčí o sebedůvěře středověkých architektů, kterou získali během 13. století. Mezi chlouby zdejší katedrály patří plastiky na průčelích, ačkoliv některé z nich jsou jen kopie neopravitelných originálů. Hlavní portál zobrazuje Pannu Marii se sousošími Zvěstování a Nanebevzetí. Socha Korunovace Panny Marie, která zdobila hlavní štítovou zeď, je nyní v Palais du Tau. Nad rozetovým oknem na západním průčelí

si všimnete ohromných soch francouzských králů a na portálu po levé straně usmívajícího se *Anděla z Remeše*.

V biskupském paláci **Palais du Tau** vedle katedrály jsou vystaveny korunovační klenoty, původní řezby a plastiky zachráněné z válekou zničené katedrály a několik tapisérií.

Na jižním konci města se nachází největší románská bazilika v severní Francii, **Basilique St.-Rémi** (place du Chanoine Ladaine), založená v 11. století, s několika pozdějšími přístavbami. Tento ohromný opatský kostel byl postaven na místě kaple svatého Kryštofa, kde byl pochován svatý Remigius.

Tyto nádherné církevní stavby jsou dostatečným důvodem k návštěvě Remeše, nicméně toto město nabízí mnohem více. Pod jeho ulicemi se nacházejí základy města Durocorter, metropole galského kmene nazývaného Remes, který se v roce 55 př. n. l. spojil s Juliem Caesarem během jeho invaze v Galii. Můžete navštívit **Cryptocorticus** (place du Forum, tel.: 03 26 50 13 74, zavřeno dopoledne od poloviny června do poloviny září, od poloviny září do poloviny června zavřeno) – klenutou galerii, možná bývalý chrám, pod Durocorterským fórem (náměstím) – a **Porte de Mars** – největší vítězný oblouk z římského období. Vápenec na stavbu těchto budov, akvaduktů, cest a obydlí se těžil přímo pod městem. O několik staletí později se z těchto podzemních kamenolomů s konstantní teplotou staly ideální sklepy pro skladování vína.

Ve středověku byla Remeš textilním městem, ale během 15. století produkce vína svým významem předčila výrobu látek. Dnes se Remeš nachází uprostřed vinohradů a je domovem více než 20 špičkových vinných sklepů, takzvaných *maison champagne*, z nichž mnohé nabízejí prohlídky a ochutnávky (viz rámeček vlevo). ■

Návštěva vinného sklepa

Mezi remešské vinné sklepy, takzvané *maison*, nabízející prohlídky a ochutnávky patří Veuve Clicquot, jehož *chef de caves*, Antoine Müller, v roce 1818 zdokonalil techniku *remuage* (viz str. 121); Maison Charles Heidsieck, který jako první vyvezl v roce 1851 šampaňské do Spojených států; Pommery, který vyrobil první *brut* neboli suché šampaňské, velmi oblíbené v Anglii; Roederer; producent vína Cristal, zřejmě nejprestižnějšího *cuvée* na světě; a Ruinart, nejstarší *maison* v oblasti Champagne.

Maison Mumm, založený v roce 1827 dvěma německými protestantskými vinaři z Rheingau, nabízí každodenní prohlídky sklepů s průvodcem, následnou ochutnávkou vína a možnost navštívit malé muzeum zaměřené na výrobu šampaňského vína. Jeho součástí je i rozsáhlá *Cenotheque* – archiv ročníků s lahve datovanými až do roku 1893.

Na podrobnosti ohledně začátků prohlídek, jejich délky a poplatků se informujte v remešském turistickém centru. ■

Krajina v Champagne

Épernay

105 C3

Informace pro návštěvníky

7, avenue de
Champagne

03 26 53 33 00

www.epernay.fr

Zavřeno v neděli
v zimním období

CIVC (Centre
Interprofessionnel des
Vins de Champagne),
Épernay

03 26 51 19 30

ÚZKÉ SILNIČKY KŘÍŽJÍCÍ OBLAST CHAMPAGNE VEDOU do mnoha malebných vinařských vesnic. Poklidná vyjížďka autem s příležitostnými zastávkami a návštěvou takzvaných *vignerons* – malých soukromých vinařů – u nichž lze ochutnat jejich osobitá, často vynikající šampaňská, je nejlepším způsobem, jak tento region prozkoumat.

VÝPRAVA NA VENKOV

70 kilometrů dlouhá značená turistická trasa *Route Touristique*, klikatící se na východ od Reims (Remeše) okolo Parc Naturel de la Montagne de Reims, vás provede srdcem venkova v Champagne se zastávkami u vinic a historických vesnic plných architektonických skvostů. Na vinné révě, kterou uvidíte podél cesty, se rodí hrozny Pinot Noir, používané k obohacení šampaňské směsi.

Z Reims (Remeše) se vydejte po D380 směrem na jihozápad a jed-

te podle značek postupně po D26 dál na východ. Tato trasa stoupá až ke kapli St.-Lie s úžasnými vyhlídkami na druhou stranu Jouy-lès-Reims. Dále na východ vystoupejte lesní cestou nad Verzy k vyhlídce na **Mont Sinai** s úžasným rozhledem po okolních vinohradech.

Silnice se pak svažuje dolů do Vallée de la Marne (údolí řeky Marne) v jihozápadní části regionu Champagne. Zde pěstované hrozny Pinot Meunier propůjčují vínu kořeněnou chuť.

Jak se vyrábí šampaňské

Po sklizni hroznů a jejich vylisování se hroznová šťáva neboli most nechává kvasit v sudech až do příštího jara, kdy se víno míchá a plní do lahví. Míchání je to, co šampaňské dělá šampaňským. Existuje mnoho druhů šumivých vín vyráběných speciální metodou (*méthode champenoise*), ale mícháním šampaňského se snoubí víno posledního ročníku s uskladněnými zásobami jiných ročníků. Jakmile je víno namícháno, přidává se do každé lahve takzvaný *liqueur de tirage* (směs cukru, kvasinek a vína) a láhev je pak zazátkována a uložena ve stojanech ve tvaru V, nazývaných *pupitres*. Kvasinky přemění cukr na alkohol a oxid uhličitý, který se ve víně rozpustí a vytvoří jemné bublinky. Lahve jsou každý den otáčeny a postupně nakláněny,

tento proces se nazývá *remuage* neboli oddělování. Po skončení tohoto sekundárního kvašení je zátka odstraněna, aby unikající plyn mohl vypudit usazeninu, která se nahromadila v hrdle. Při tom unikne i malé množství vína, které je pak nahrazeno směsí šampaňského a cukru. Šampaňské musí být alespoň jeden rok staré, přičemž ty nejlepší ročníky se archivují až deset i více let. ■

Nahoře: Lisování šťávy z hroznů na výrobu šampaňského na vinohradnickém lisu poblíž Épernay

Vpravo nahoře: Řada dřevěných stojanů s lahvemi zrajícího šampaňského lemuje stěny vápencových sklepů.

Brzy přijedete do tichého **Épernay**, hlavního města kraje Champagne. Prestižní **Avenue de Champagne** je lemována luxusními vinnými sklepy, včetně průmyslového gigantu **Moët & Chandon** (viz str. 383), založeného v roce 1743. Naproti je pak **Trianon Palace**, dva pavilony s kouzelným skleníkem obklopeným typickou formální francouzskou zahradou, postavené na začátku 19. století Jean-Rémy Moëtem pro pobavení jeho přítele Napoleona Bonaparte.

V působivém **Château Perrier**, postaveném v 19. století Charlesem Perrierem, bývalým starostou města Épernay, se nyní nachází městské muzeum, kde se můžete z výrobou šampaňského seznámit podrobněji. Další muzeum je v **Maison de Castellane**, které je nápadné díky své zdobené věži. **Maison Pol Roger** je ústředím rodinné firmy založené v roce 1849, jejíž víno bylo nejoblí-

benějším šampaňským Winstona Churchilla.

DALŠÍ TURISTICKÉ TRASY

Na západ od Épernay se můžete vydat po další „*route touristique*“ podél řeky Marne, po obou stranách lemované vinnou révou Meunier. Na cestě do **Dormans**, poklidného městečka u řeky, tato trasa prochází přes **Hautvillers**, kde můžete navštívit opatství, ve kterém žil jako mnich Dom Pérignon (viz str. 117). Dalším zajímavým místem na této trase je **Boursault** s hradem z 19. století, vybudovaným pro podnikavou Madame Clicquot, která své šampaňské prodávala na ruský dvůr.

Další turistická trasa vede z Épernay na jih do Vertus přes oblast nazývanou **Côte des Blancs** (Bílé pobřeží) – podle bílých hroznů Chardonnay, které se pěstují téměř výhradně právě zde. ■

Další zajímavá místa v Champagne

CHÂLONS-EN-CHAMPAGNE

Châlons, vedle Remeše a Épernay třetí z trojúhelníku vinařských měst v oblasti Champagne, je protkána malebnými kanály, nad kterými se tyčí hrázdné domy. Městská brána Porte Ste.-Croix byla vztyčena v roce 1770 pro Marii-Antoinettu, která pod ní procházela při své svatbě s Ludvíkem XVI. V roce 1791, během Revoluce, byl královský pár na svém útěku z Paříže odhalen a uvězněn v Ste.-Ménéould asi 25 kilometrů na východ (*informa-*

Detail na jednom z působivých oken s barevnými skly v katedrále St.-Pierre-et-Paul v Troyes, pocházející až ze 13. století

ce pro návštěvníky, place Général Leclerc, tel.: 03 26 60 80 21, v listopadu–březnu v neděli zavřeno). Ve zdejší veřejné knihovně je vystavena královna modlitební knížka.

105 C3 Informace pro návštěvníky

3, quai des Arts ☎ 03 26 65 17 89

☎ Otevřeno po celý rok v pondělí–sobotu

LANGRES

Do tohoto opevněného města se vchází branami ze 17. století. Langres, které bylo vybudováno na skalním výběžku nad Langreskou rovinou, bylo nejdříve opevněno Římany a ve svých hradbách má zapuštěný římský vítězný oblouk. V tomto malebném starobylém městě se nachází několik překrásných kamenných renesančních sídel s okouzujícími dvory, které si můžete prohlédnout.

105 D2 Informace pro návštěvníky

place O. Lahalle ☎ 03 25 87 67 67

☎ Zavřeno v neděli, říjen až duben

SEDAN

Impozantní opevněný zámek **Château Fort** (1, place du Château, tel.: 03 24 27 73 73), který se začal stavět v roce 1424 na místě opevnění z 11. století, stále dominuje tomuto hraničnímu městu. Jak rozlohou, tak svou výškou patří k největším hradům v Evropě. Dnes se v něm zachovaly pochmurné kobky hladomoren a obytné místnosti pro panstvo.

Na jihovýchod od Sedanu je **Fort La-Ferté**, nejsevernější pevnost Maginotovy linie, která byla obsazena v roce 1940.

105 D3

TROYES

Nad dlážděnými ulicemi ve čtvrti St.-Jean ve městě Troyes se tyčí hrázdné domy ze 16. století. Evropské centrum hebrejských studií připomíná zdejší středověké centrum židovského učení. **Katedrála St.-Pierre-et-St. Paul** se pyšní nádhernými a zachovalými barevnými okny, z nichž některá pocházejí až ze 13. století. Mezi další zajímavosti v Troyes patří Musée d'Art Moderne se sbírkou fauvistických uměleckých děl.

105 C2 Informace pro návštěvníky

16, boulevard Carnot

☎ 03 25 82 62 70 ■

Zvlněné vinice u vesnice Hunawihr poskytují jednu z nejlepších alsaských vín.

Alsasko a Lotrinsko

Napůl rovina a napůl zalesněné pohoří, napůl francouzské a napůl německé Alsasko a Lotrinsko mají společnou historii, krajinu a kulturní identitu ve Francii zcela unikátní. Jejich východní hranice, tvořená řekou Rýn, vede podél státní hranice s Německem od Lauterbourgu na severozápadě až po Basilej na jihovýchodě, kde se setkávají Alsasko, Německo a Švýcarsko. Mají společnou historii, jelikož byly od 9. století součástí Německa a k francouzskému království byly připojeny v 17., respektive v 18. století. Od té doby byly několikrát zabrány Německem a později zase vráceny Francii. Francouzský a německý vliv společně vytvořily zajímavou směsici jak v archeologii, tak architektuře a umění, a jsou silně patrné také u jídla, folklóru i při slavnostech.

Jižní département tvoří v Lotrinsku zalesněné pohoří Vosges (Vogézy), starověký, nízký masiv táhnoucí se směrem na východ do Alsaska. V zimě je možné lyžovat ve střediscích St.-Maurice-sur-Moselle, la Bresse-le-Hohneck, Bussang a Gérardmer.

Nejvyšší vrchol pohoří Vogézy, 1 424 metrů vysoký Grand Ballon, se nachází v Alsasku, kde jeho úpatí pokrývají vinice. Jen málo návštěvníků odolá procházce po značené Route du Vin vedoucí přes vinařské vesnice, která patří k nejkrásnějším ve Francii. Většina návštěvníků si pak udělá čas na prohlídku města Colmar a dalších míst dole v nížině. Středověká centra měst se pyšní zachovalými ulicemi starobylých domů a starodávných kostelů.

Strasbourg, na hranicích s Německem, je jedním z největších přístavů na řece Rýn. Může se pochlubit jednou z nejúžasnějších katedrál v Evropě, postavenou ve středověkém starém městě. Podobně jako v Bruselu se zde nachází mnoho evropských institucí jako Evropský parlament, Evropský soudní dvůr a Rada Evropy.

Parc Naturel Régional de Lorraine, rozkládající se mezi městy Metz a Nancy, dvěma hlavními městy těchto regionů, je poklidnou, řekami křížovanou krajinou, posetou starověkými pevnostmi a místy, na kterých se odehrávaly důležité bitvy. V dnešní době se stále větší počet návštěvníků vydává po stopách těchto dávno minulých konfliktů. ■

**Hrázděné domy
podél jednoho
ramena řeky Ill ve
starobylé čtvrti ve
Štrasburku.**

Strasbourg

 105 F2

Informace pro návštěvníky

 17, place de la
Cathédrale

www.ot-strasbourg.fr

 03 88 52 28 28

Cathédrale Notre-Dame

 place de la Cathédrale

Schody nahoru na věž:

vchod ve spodní

části věže z náměstí

Château

 €

Astronomické hodiny:

 Hodiny odbíjejí ve
12:30

 €

Strasbourg (Štrasburk)

ŠTRASBURK, NEJVĚTŠÍ FRANCOUZSKÝ ŘÍČNÍ PŘÍSTAV A ŠESTÉ největší město ve Francii, je mimořádně půvabným a obdivuhodným městem. Toto město, založené před více než 2 000 lety, vyrostlo na bažinaté půdě podél ramen řeky Ill, která se proplétá jeho malebnou starobylou čtvrtí. Rýnský přístav a přilehlé obvody jsou silně průmyslové, ale střed města pulzuje veškerou vitalitou studentského města – zdejší univerzita, založená v roce 1566, je jednou z nejstarších ve Francii. Štrasburk leží u hranic s Německem, jen kousek cesty autobusem přes Rýn, a s několika nejmocnějšími evropskými institucemi působí spíše dojmem hlavního města Evropy než pouhého starobylého hlavního města Alsaska.

„Viděl jsem mnoho nádherných staveb ve Švýcarsku, Francii, Itálii a Řecku. Ale ze všech nejkrásnější je interiér štrasburské katedrály s úžasnými klenoty a kouzelnými, barevným sklem vykládanými okny.“ To jsou slova sochaře Hanse Jeana Arpa (1887–1966), který se narodil v domě poblíž **Katedrály Notre-Dame**. Barevné sklo, pocházející z 12. až 13. století, vsazené ve dvou rozetových oknech s nádhernou kružbou, bylo během 2. světové války vysazeno a uschováno.

Ve 20. letech 13. století, kdy začala stavba katedrály, byl Štrasburk

nezávislým městem. Transept katedrály (příčná loď) byl původně vybudován v románském slohu. Jen o něco málo později byla chrámová loď přebudována ve francouzském gotickém slohu. Na plánech je patrné, že se architekt inspiroval katedrálou Notre-Dame v Paříži, ale protože se štrasburská katedrála budovala postupně až do 15. století, skvěle odráží vývoj od románského až po vrcholný gotický sloh. Na plánech jsou zakresleny dvě věže, obě se špicemi, z nichž byla dokončena jenom jedna, a to v roce 1439. Určitě stojí za to vyšlapat

si množství schodů až na vyhlídkovou plošinu na vrcholu věže, abyste mohli obdivovat sochy zdobící její střechu.

Západní průčelí je pozoruhodné díky svým středověkým plastikám, zejména sochám *Uvázlé a Pošetilé panny* umístěným na pravém portálu. Mnohé z nich jsou nicméně jen kopiemi soch zdešastovaných během Revoluce; originály jsou vystaveny v **Musée de l'Œuvre de Notre-Dame** (tel.: 03 88 52 50 00) naproti katedrále.

V transeptu katedrály je orloj (astronomické hodiny) ze 16. století, do kterého byl v 19. století namontován nový hodinový stroj. Tento orloj můžete vidět v pohybu denně od 12:30 do 12:35.

Notre-Dame a středověké ulice v jejím okolí přežily děsivé bombardování v roce 1944. Na opačné straně náměstí Place du Château naproti katedrále stojí **Palais Rohan** (tel.: 03 88 52 50 00) z 18. století. Kdysi to byl arcibiskupský palác, dnes je zde sídlo nejvýznamnějších měst-

ských muzeí: Musée des Beaux-Arts (Muzeum výtvarných umění) a Musée des Arts Décoratifs et d'Archeologie (Muzeum uměleckých řemesel a archeologie). Nedaleko odsud, na náměstí Place de la Cathédrale, se nachází **Pharmacie du Cerf** ze 13. století, jedna z nejstarších lékáren v Evropě (zavřena v roce 2000). Na západ od centra na Place Hans Jean Arp stojí **Musée d'Art Contemporain** (tel.: 03 88 23 31 31), vystavující mimo jiné současné umění Hanse Jeana Arpa. V **Musée Alsacien** (tel.: 03 88 52 50 01) na nábřeží Quai St.-Nicolas jsou vystaveny alsaské kroje a nábytek.

Udělejte si čas a projděte si starou štrasburskou čtvrť postavenou podél kanálů, kdysi využívaných koželuhy a rybáři. *Ponts Couverts* (název sice značí zastřešené mosty, ale ty o své střechy přišly již v 18. století) překlenují kanály pod zrestaurovanými městskými hradbami ze 14. století. Pobřežní hráze jsou lemovány vysokými domy a najdete zde plno restaurací a barů. ■

HLAVNÍ MĚSTO EVROPY

Nad kouzelným Parc de l'Orangerie v severovýchodní části Štrasburku se tyčí budovy institucí Evropské unie, Palais de l'Europe. Zde zasedají členové parlamentního shromáždění Rady Evropy. Evropský soud pro lidská práva, orgán Rady Evropy, má svou vlastní budovu v rámci Palais. Nejstarší evropskou institucí ve Štrasburku je Rýnská plavební komise založená v roce 1816. ■

Projížďka alsaskou Vinnou cestou

Route du Vin se klikatí podél úpatí pohoří Vosges (Vogézy). Proplétá se mezi údolím a okrajem lesů, které pokrývají příkrější svahy.

Alsaské vinice se táhnou v délce přes 200 kilometrů podél úpatí zalesněného pohoří Vogéz od Marlenheimu na severu až po Thann na jihu. Alsaská vína nebyla před 2. světovou válkou příliš známá a prodávala se většinou jako *vin ordinaire* (stolní víno). Dnes mají tato suchá, plná vína vynikající pověst a Alsasko se může pyšnit 50 vinicemi s označením *grands crus*.

V Alsasku se vyrábějí hlavně bílá vína, od velmi suchých *rieslingů* až po *grands crus* z velmi pozdního sběru hroznů, ze kterých se vyrábí sladká dezertní vína označená jako *vendanges tardives*. Většina soukromých vinařů, prodávajících vína vyrobená z hroznů vypěstovaných na jejich vlastních vinicích, nabízí ochutnávky vín a prohlídky sklepů; jejich sklípky a výrobní vína jsou značeny podél celé trasy. Vína můžete ochutnat také na mnoha vinných trzích a festivalech (*informace v Maison du Vin v Colmar, 12 ave. de la Foire aux Vins, tel.: 03 89 20 16 20, www.vinalsace.com*).

Route du Vin vede kolem starobyklých hradů, jako například Eguisheim na jihu, a opatství, jako třeba Andlau dále na severu, jehož kostel z 9. století byl součástí kláštera. Města a vesnice mají dlážděné ulice, přečnívající okapy, fontány, studny a závěsné koše s květinami. Projetí celé trasy by trvalo několik dnů, ale část mezi Colmarem a Rosheimem je příjemným jednodenním výletem.

Z města Colmar (viz str. 130–131) jedte po D417 na západ do **Wintzenheimu** ❶ a od-

bočte na sever na vedlejší silnici vedoucí přes malebnou řeku Fecht do **Turckheimu** se třemi středověkými branami. Odtud pokračujte po značené trase Route du Vin po horských silnicích mezi vinicemi až do květinami vyzdobené vesnice **Niedermorschwihr**. Pak jedte na východ a následně zpět na západ do Katzenthalu, proslaveného svými Rieslingy, odkud pokračujte na sever do vesnice **Ammerschwihr**. Odtud jedte po N415 na sever do v lesích ukrytého **Kaysersbergu** ❷ – rodiště misionářského lékaře a držitele Nobelovy ceny Alberta Schweitzera.

Odbočte na východ a jedte mezi vinicemi po D28 a pak doleva na D1B. Zajíždka po D3 vás zavede do oblíbené, zdí obehnané vesnice **Riquewihr** ❸ (viz str. 132). Pokračujte dále po D1B na sever přes středověké **Ribeauvillé** ❹. Stále po D1B pokračujte do Bergheimu, na jehož dlážděném náměstí se každou středu konají trhy, a dále do **St.-Hippolyte** ❺, za jehož středověkými hradbami se tyčí působivé věže **Château d'Haut-Koenigsbourg** (viz str. 132).

Ze St.-Hippolyte se směrem na sever klikatí D35, která prochází řadou vinařských vesnic – **Orschwiller** s malým vinařským muzeem; Riesling vyrábějí **Scherwiller** ❻; starobyklou obcí **Dambach-la-Ville** ❼; **Ottrott** ❽, kde se vyrábí červené víno z hroznů Pinot Noir; až nakonec do **Rosheimu** ❾, jehož Maison des Pâiens je možná nejstarším obytným domem v Alsasku (asi 1170). ■

Odrůdy vinné révy

Alsaská vína jsou odrůdová (lisovaná z jedné odrůdy) a rozlišují se podle hroznů a jména vinaře. Většina se vyrábí z jedné z pěti „ušlechtilých“ odrůd. Nicméně růžová a červená vína se vyrábějí také z hroznů Pinot Noir pěstovaných na několika vinicích v okolí Ottrottu na severu Alsaska a Herrenweg na jihu. Crémant d'Alsace je šumivé víno vyráběné metodou champenoise (viz str. 121) z vinné směsi.

Ušlechtilé odrůdy vinné révy a charakteristika vín z nich vyráběných:

Gewürztraminer: silná, aromatická vína s ovocným, kořeněným buketem

Muscat d'Alsace: citrusová, lehece aromatická a zásadně suchá vína

Pinot Blanc: svěží, harmonická vína

Riesling: ovocná, voňavá, avšak jemná vína

Sylvaner: lehká, osvěžující bílá vína

Tokay Pinot Gris: výrazná plná vína, silně aromatická ■

 Viz mapu oblasti str. 105

 Colmar

 85 kilometrů

 jeden den

 Rosheim

ZAJÍMAVÁ MÍSTA

- Turckheim
- Riquewihr
- Ribeauvillé
- Château d'Haut-Koenigsbourg
- Rosheim

Vesnice Riquewihr ležící uprostřed kopců pokrytých vinicemi.

PARC RÉGIONAL DES BALLONS DES VOSGES

Vinařské vesnice mají své hrázděné domy obspané květinami.

Nejstarší dochovaný vinný sud na světě byl vyroben v roce 1715 ve sklepích Hugel ve vesnici Riquewihr.

Metz (Mety)

Metz

 I 05 E3

Informace pro návštěvníky

 place d'Armes

 03 87 55 53 76

St.-Pierre-Nonnains

 Kousek od bulváru Poincaré

 Otevřeno sobota–neděle, červenec–srpen

Cathédrale St.-Étienne

 place d'Armes

Musée d'Art et d'Histoire

 2, rue de Haut-Poirier

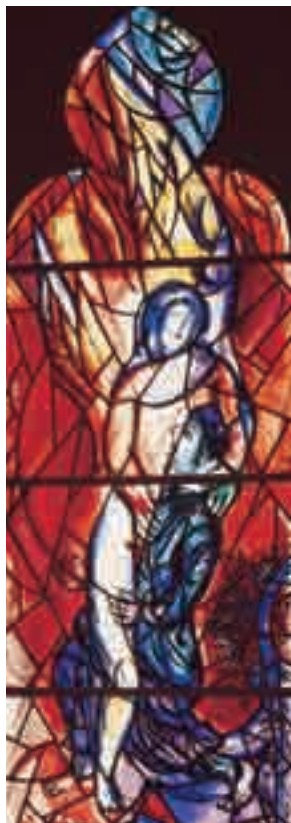
 03 87 68 25 00

 Zavřeno v úterý

 €€.

„Abrahamova oběť“, jedno z barevných oken od Marca Chagalla v katedrále v Metách

ROZSÁHLÝ OBRANNÝ SYSTÉM V METÁCH VYPOVÍDÁ o významu tohoto města jako jedné z důležitých francouzských hraničních pevností. Opevněný most spojuje Porte des Allemands s cimbuřími a vysokými věžemi ze 13. století se dvěma obrovskými baštami na protějším břehu řeky Seille.

Když Římané vtrhli do Galie, byly Mety už dávno starobylým hlavním městem. Již dávno předtím také byly hlavním městem francké dynastie Merovejců, než se staly svobodným městem v rámci Svaté římské říše.

Římané toto město opevnili jako první a vodu sem přiváděli akvaduktem, jehož pozůstatky jsou stále k vidění u Jouy-aux-Arches, asi 7 kilometrů na jihozápad od Met na N57.

Centrum města s mnoha kostely, strategicky postavené na soutoku řek Seille a Moselle, stále křižují starobylé mosty. **St.-Pierre-aux-Nonnains**, kostel postavený na místě románské baziliky ze 4. století, je považován za nejstarší křesťanský kostel ve Francii.

Katedrála St.-Étienne byla vybudována během 13. až 16. století z okrově zbarveného pískovce. Její 42 metrů vysoká chrámová loď, třetí nejvyšší ve Francii vůbec, je osvětlována úžasnými okny s původními středověkými skly. Překrásné západní rozetové okno ze 14. století je dílem výtvarníka Hermanna z Munsteru.

Klášteří škola Petits-Carmes mezi katedrálou a ramenem řeky Moselle byla v roce 1839 přeměněna na muzeum. Během přestavby ve 30. letech 20. století pod ní byly objeveny pozůstatky římských lázní, které si můžete prohlédnout v archeologické části v **Musée d'Art et d'Histoire**. Sběrka výtvarného umění zahrnuje mimo jiné díla Rembrandta, Dürera, van Dyka a Tiziana.

Ačkoliv návštěva Met může být poklidným jednodenním výletem například z Nancy nebo Štrasburku, je toto město, díky svým středověkým domům a výhledům do údolí řeky Mosell, příjemným místem k pobytu. Je dobrým výchozím místem pro návštěvu bojišť u Verdunu (viz str. 111) a pevnosti Maginotovy linie u Fermontu, Entrange a Hackenbergu. Mety mají také nejzajímavější noční život a možnosti zábavy z měst v širokém okolí. ■

Nancy

Nancy

📍 I05 E2

Informace pro návštěvníky

📠 1, place Stanislas

☎ 03 83 35 22 41

Musée des

Beaux-Arts

📠 3, place Stanislas

☎ 03 83 85 30 72

🕒 Zavřeno v úterý

€ €

Musée Historique

Lorraine

📠 64, Grande Rue

☎ 03 83 32 18 74

🕒 Zavřeno v úterý

€ €

Musée de l'École de Nancy

📠 36–38, rue du

Sergent-Blandan

☎ 03 83 40 14 86

🕒 Zavřeno v pondělí
a úterý

€ €

Pozlacená brána z tepaného železa na Place Stanislas od Lamoura, mistra kováře z 18. století

PŘESTOŽE JE HLAVNÍ MĚSTO LOTRINSKA MODERNÍM průmyslovým městem, jeho historické centrum si uchovává stále rysy 18. století. Nancy vyrostlo již ve 12. století kolem tvrze vévodů lotrinských, jeho přeměna však přišla v 18. století, kdy bylo za vlády Stanislase Leszczyňského, polského krále zbaveného trůnu, elegantně přebudováno. V roce 1738 byl Stanislas Leszczyński jmenován svým zetěm Ludvíkem XV. vévodou lotrinským a z Nancy vytvořil sídlo svého nádherného dvora.

Toto kouzelné město na řece Meurthe oplývá zelení svých parků a zahrad. Náměstí **Place Stanislas** v centru města, které je příkladem městské architektury 18. století, bylo organizací UNESCO zařazeno na seznam památek světového kulturního dědictví. Uprostřed stojí socha Stanislase, obklopená dvěma zdobenými fontánami, a kolem jej uzavírá pozlacené zábradlí a brány z tepaného železa. Kolem náměstí je několik paláců z 18. století a Hôtel de Ville (městská radnice) od Emmanuela Héré, předního architekta francouzského rokoka a studenta Gabriela Boffranda.

Z jedné strany náměstí je v paláci hotel, z druhé **Musée des Beaux-Arts**. Původní fasáda z 18. století zůstala, avšak budova byla přestavěna tak, aby vyhovovala vystavovaným sbírkám jak významných děl umělců 19. a 20. století, tak užitého umění, včetně křišťálového skla místní výroby.

Ve vévodském paláci ze 16. století západně od Parc de la Pepinière dnes sídlí **Musée Historique Lorraine** vystavující šperky, zbraně, brnění a iluminované rukopisy a zpřístupňující také oddělení věnovaná nábytku, látkám a dokonce náhrobkům zdejší židovské komunity.

Pěší procházka je nejlepší způsob, jak si užít výhledy z Place Stanislas směrem ke stromy lemovanému Place de la Carrière, obklopenému vznešenými rezidencemi z 18. století, až k Palais du Gouvernement.

SECESE

Jako kdyby nádherná barokní architektura v Nancy nestačila, pomohla skupina umělců pod vedením uměleckého skláře Émila Gallé založit zdejší slavnou secesní školu. Všimněte si uměleckých děl v západní části města, počínaje Maison Huot z roku 1903 od architekta Émile André a konče interiérem hostince Brasserie Excelsior z roku 1910. Na jihozápad od železniční stanice vlakového nádraží je **Musée de l'École de Nancy** (Muzeum nanstské školy) vystavující secesní díla s důrazem na nábytek, keramiku a sklo. ■

Colmar

Colmar

 I05 E2

Informace pro návštěvníky

 rue d'Unterlinden

 03 89 20 68 92

Musée d'Unterlinden

 place Unterlinden

 03 89 20 15 50

 Zavřeno v úterý,
listopad–duben

 €€

COLMAR, VE STŘEDOVĚKU VÝZNAMNÉ OPEVNĚNÉ MĚSTO, si zachovalo mnoho ze svých starobylých kostelů i většinu svého středověkého centra. Hrázděné domy se pyšní barevnými střešními taškami a ve čtvrti Petite Venise se klikaté ulice proplétají s kanály, napojujícími se na řeku Ill, která zase spojuje Colmar s Rýnem.

ISENHEIMSKÝ OLTÁŘ

Jednou z nejnavštěvovanějších budov ve Francii je bývalý dominikánský klášter Unterlinden, založený ve 13. století, se stále zachovalou klenutou křížovou chodbou. V roce 1849 byl tento klášter přeměněn na **Musée d'Unterlinden**, které se stalo archivem uměleckých děl z okolních církevních institucí. Nejslavnějším

vystaveným exponátem je pozoruhodný oltář, původně vytvořený pro klášter v Isenheimu, ležící 22 kilometrů na jih od Colmaru. Toto inspirující dílo je jedním z mála dosud existujících obrazů od vynikajícího umělce 16. století Mathiase Grünewalda, dvorního malíře v Mainz (Mohuč).

Na jihozápad od Musée d'Unterlinden stojí **Basilique St.-Martin**

ze 13. až 14. století s několika nádhernými barevnými okny ze 14. století. Nedaleký dominikánský kostel se pyšní znamenitým obrazem *Madona v růžovém loubí* namalovaným colmarským umělcem ze 16. století Martinem Schongauerem.

Do historického centra Colmaru mají vozidla vjezd zakázán, takže je velmi příjemné se jen tak potulovat kolem nádherných starobyklých colmarských

budov. **Maison Adolphe**, postavený kolem roku 1350, a bývalý **Corps de Garde** (Strážní dům) s renesančním balkonem, najdete na Rue Mercerie nedaleko baziliky St.Martin. **Maison des Têtes** na Rue des Têtes poblíž Musée d'Unterlinden má vyřezávaná arkýřová okna. **Ancienne Douane** (Stará celnice) je z 15. století a stojí na Grand'Rue typicky hned u kanálu. Svoji procházku můžete zakončit ve čtvrti La Petite Venise (Malé Benátky), bývalé čtvrti koželužů, kde se nad řekou Lauch a jejími kanály tyčí malebné staré městské domy, v létě ověšené květinovými koši.

V místě rodiště sochaře Fredrica Augusta Bartholdiho je nyní **Musée Bartholdi** (30, rue des Marchands, tel.: 03 89 41 90 60, zavřeno v úterý), místní muzeum historie, ve kterém jsou vystaveny jeho studie Sochy svobody. Ulice Colmaru zdobí **Fontaine du Vigneron**, fontána věnovaná alsaským vinařům. Na západě se vinice šplhají nahoru po úbočích pohoří Vogézy. Jakožto hlavní město alsaského vinařského regionu je Colmar hostitelem srpnového veletrhu vína.■

Vlevo: Malebné průčelí chalupy ve městě Colmar

Dole: Isenheimský oltář

Další zajímavá místa v Alsasku a Lotrinsku

LE MÉMORIAL DE L'ALSACE-MOSELLE

Alsasko-moselský památník se nachází na místě internačního tábora v Schirmecku. Zobrazuje historii tohoto pohraničního regionu, který od roku 1870 čtyřikrát změnil státní příslušnost, a prostřednictvím rekonstrukcí a dokumentů zachycuje dějiny tábora a válečných odsunů.

☎ Schirmeck ☎ 03 88 47 45 50

🕒 Zavřeno v pondělí a téměř celý leden 📍 €€

CHÂTEAU D'HAUT-KOENIGSBOURG

Silnice D159, vinoucí se od St.-Hippolyte nahoru směrem k tomuto hradu, nabízí úchvatné výhledy na alsaskou rovinu, ležící 757 metrů pod ní. V 15. století bylo kolem hlavní hradní věže z 12. století vybudováno opevnění a v 19. století byl pak hrad zrestaurován do dnešní podoby. S hradem i jeho opevněním vás seznámí průvodci v dobových kostýmech.

📍 105 E2 ☎ 03 88 82 50 60 📍 €€

DOMRÉMY-LA-PUCELLE

Tato vogézska vesnice, asi 74 kilometrů na jihozápad od Nancy, se pyšní prostým domkem, kde se v roce 1412 narodila Johanka z Arku. V okolních polích pak slyšela hlasy svatých, kteří ji nabádali, aby zbavila Francii anglické nadvlády a znovu navrátila francouzský trůn francouzskému korunnímu princovi Karlovi. V kapli chrámu **Notre-Dame de Bermont** (1,5 km na sever v Brixey, otevřeno první sobotu v měsíci), kde se Johanka modlivala, byla během restaurace v roce 1997 odkryta freska z 15. století, na níž je vyobrazena mladá dívka s blond vlasy a modrýma očima ve venkovském oděvu. Mohlo by se jednat o podobiznu této svaté bojovnice.

📍 105 D2

MULHOUSE

Středověké Mulhouse, které kdysi bylo svobodným městem spadajícím pod Švýcarskou konfederaci, bylo až do 2. světové války půvabným starobylym městem. Hôtel de Ville (městská radnice) ze 16. století válku přečkala a nyní slouží jako muzeum místních dějin.

Musée de l'Automobile (avenue de Colmar, tel.: 03 89 33 23 23) vystavuje sbírku bratrů Schlumpfůvých, do níž patří Maserati Juana Fangia či Rolls-Royce Phantom III z roku 1937 Charlieho Chaplina.

📍 105 E1 **Informace pro návštěvníky**

☎ 9, avenue Maréchal-Foch ☎

03 89 35 48 48

RIQUEWIHR

Řady opevnění tohoto malého a malebného vinařského městečka stále chrání jeho domy a nádvore z 16. století. Hlavní ulice je chráněna středověkou opevněnou bránou, nyní muzeem archeologie. Cour des Bergers je původní městská brána s padací mříží a vězením s mučírnu.

📍 105 E2 **Informace pro návštěvníky** ☎ rue

l^{re} Armée ☎ 03 89 49 08 49 (ze zahraničí);

08 20 36 09 22 (z Francie) 🕒 Zavřeno v neděli listopad-březen a během církevních svátků

ROUTE DES CRÊTES

K nejkrásnějším vyjíždkám v severní Francii patří Route des Crêtes (doslova hřebenová cesta), strategická horská silnice vedoucí mezi vrcholy Vogéz, vybudovaná francouzskými vojenskými inženýry během 1. světové války. Za jasného dne je z vrcholu Grand Ballon (1424 m) vidět přes celé Vogézske pohorí až k Černému lesu v Německu, na jih k pohorí Jura, a přes Alpy až na Mont Blanc. (Před cestou si zkontrolujte předpověď počasí; nízké mraky jsou časté a zcela skryjí výhled.)

Route des Crêtes začíná v Cernay, přibližně 9 kilometrů na západ od Mulhouse. Jedte na sever po D5 do Uffholtze a odbočte na západ na D431. Cesta se klikatí směrem nahoru do strmých svahů **Grand Ballonu**, nejvyššího vrcholu Vogéz, jeho jméno je prý zkomoleninou *bois long* (dlouhé dřevo – jeho vrcholky byly kdysi porostlé stromy). Za vrcholem Grand Ballon se cesta rozdvíhá: Jedte po D430 až na **Le Hohneck** (1362 m), jehož travnatý vrchol nabízí kouzelný pohled na zalesněné horské svahy. Pokračujte po D430 až ke křižovatce s D417, pak odbočte na D61 a jedte na sever kolem sopečných jezer **Lac Noir** a **Lac Blanc**, obklopených lesy.

WISSEMBOURG

Wissembourg (viz mapu str. 105, F3), ležící na hranicích Alsaska s Německem, má nádherné starobylé centrum, částečně obehnané hradbami a částečně chráněné řekou Lauter. Kostel **Église de St.-Paul-et-St.-Pierre** ze 13. století (avenue de la Sous-Préfecture) byl postaven na místě benediktinského opatství ze sedmého století. ■